

Сходинки історії Наукової бібліотеки ХНТУСГ: від традиційних – до нових ролей бібліотекарів

Ніколаєнко Н. М.
директор НБ ХНТУСГ,
канд. наук із соціальних комунікацій

У 1930 році засновано 20 закладів вищої освіти в Україні, з них 9 – у Харкові Разом з нами 90 річні ювілеї відсвяткували:

- Бібліотека Київського національного університету будівництва і архітектури, м. Київ /1930/
- Бібліотека Криворізького державного педагогічного університету, м. Кривий Ріг /1930/
- Бібліотека Національної металургійної академії України, м. Дніпро /1930/
- Бібліотека Одеської державної академії будівництва та архітектури, м. Одеса /1930/
- Бібліотека Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків /1930/
- Бібліотека Харківського національного університету будівництва та архітектури, м. Харків /1930/
- НБ Запорізького національного університету, м. Запоріжжя /1930/
- НБ Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, м. Умань /1930/
- НБ Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків /1930/
- НБ Харківського національного університету радіоелектроніки, м. Харків /1930/
- НТБ ДВНЗ "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", м. Дніпро /1930/
- НТБ ДВНЗ "Український державний хіміко-технологічний університет", м. Дніпро /1930/
- НТБ Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, м. Дніпро /1930/
- НТБ імені проф. Г.К.Суслова Одеського національного морського університету, м. Одеса /1930/
- НТБ Київського національного університету технологій та дизайну, м. Київ /1930/
- НТБ Національного аерокосмічного університету імені М.Є.Жуковського "ХАІ", м. Харків /1930/
- НТБ Національного університету "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка", м. Полтава /1930/
- НТБ Національного університету харчових технологій, м. Київ /1930/
- НТБ Приазовського державного технічного університету, м. Маріуполь /1930/

**Користуючись
нагодою –
вітаємо колег!**

Історичні етапи розвитку бібліотек ЗВО мають багато спільного:

Під час окупації
втрата значних
обсягів фондів

Запровадження
ВРІ і ДОК в
інформаційну
практику
бібліотек

Активний розвиток
бібліотек у різних
напрямах - найвищі
показники зростання
фондів, збільшення
площі, відкриття нових
абонементів і читальних
залів як результат -
зміни у структурах
бібліотек та збільшення
чисельності працівників

Інтенсивний
розвиток
інформаційно-
комунікаційних
технологій

Віртуалізація
бібліотечного
простору і курс
на розвиток
онлайнових
сервісів

1930

1940

1950

1960

1970

1980

1990

2000

2010

2020

Становлення,
формування
фондів

Повоєнне
відновлення
фондів,
розвиток
пошукових
послуг,
збільшення
каталогів та
карток

Розширення
бібліографічн
их функцій ,
підготовка
бібліографічн
их списків та
показчиків

Автоматизація в
бібліотеках -
від перших
кроків до
створення
перших власних
баз даних

Інтенсифікація
наукової
діяльності
проведення
конференцій,
семінарів,
круглих столів

Родзинки історичного розвитку НБ ХНТУСТ

□ 5 інститутів і 1 факультет - це 5 абонементів з фондами, наближеними до навчальних і наукових завдань

□ 1954- відкриття першої факультетської бібліотеки на факультеті Електрифікації сільського господарства, вул. Енгельса, 19 (нині вул. Різдяна)

□ 1980 - бібліотечний пункт обслуговування з читальним залом відкрито у корпусі по вул. Артема (нині Алчевських), 44

□ 1985 - Створення бібліотечного пункту для студентів I-II курсів (вул. Мироносицька, 92)

□ 2003 – відкриття пункту обслуговування по проспекту Ювілейному 65-Г

Родзинки історичного розвитку НБ ХНТУСТ

- ❑ Якісний склад галузевої ресурсної бази бібліотеки покращився завдяки приєднанню у 2003 р. фондів науково-технічної бібліотеки Науково-дослідного технологічного інституту (Наказ № 01-08/165 від 11.12.2003р.)
- ❑ Передача в 2005-2006 рр. безкоштовно 7248 галузевих наукових видань Українським науково-дослідним інститутом сільськогосподарського машинобудування ВАТ «УкрНДІСГОМ» (Лист 1/16 від 16.06.2005р.).

Родзинки історичного розвитку НБ ХНТУСГ

- ▶ Автоматизація бібліотеки під керівництвом Т.Б. Соколовської у 1992 році , власна програма, - ISIS - IPBIC
- ▶ Маємо БД (всього 235 тис. записів)
- ▶ Електронний каталог книг (ЕКК) з доступом до повних текстів наукових, навчальних і навчально-методичних видань, Електронний каталог статей (ЕКС), Праці науковців ХНТУСГ, Дисертації та автореферати дисертацій, Охоронні документи, Історія ХНТУСГ, Краєзнавча БД «Харків», Бібліотечна справа, Видання Springer Link
- ▶ Інформаційні ресурси власної генерації
- ▶ КЗ « Кафедра- дисципліна» <http://surl.li/gnlh> для підтримки навчальної діяльності університету(2010р.)
- ▶ Інформаційний ресурс «Літопис ХНТУСГ» <https://goo-gl.su/v7hEWC> (2015р.)
- ▶ Електронний репозитарій Open Archive KhNTUA (ISSN:2663-9696) <http://dspace.khntusg.com.ua/?locale=uk>(2017р.)
- ▶ Інформаційний портал”Наукометричні показники вчених ХНТУСГ”(2019р.) (<http://internal.khntusg.com.ua/athra/>, де автори-науковці, керівництво університету, користувачі можуть в режимі онлайн відстежити свою публікаційну активність через особисту сторінку

Родзинки історичного розвитку НБ ХНТУСГ

Проектна діяльність

Загальнодержавні корпоративні проєкти НБУ ім. В. І. Вернадського

- ▶ «Наукова періодика України»,
- ▶ «Україніка наукова» (2009р.)

Регіональні проєкти :

- ▶ «Бібліотечна енциклопедія Харківщини», «Метабібліографія Харківщини»,
- ▶ «Історія Харкова у пам'ятних дошках» ХДНБ ім. В. Г. Короленка,
- ▶ «Зведений каталог періодичних видань бібліотек ЗВО м. Харкова»,
- ▶ «Єдина картка читача бібліотек ЗВО м. Харкова» ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна тощо.

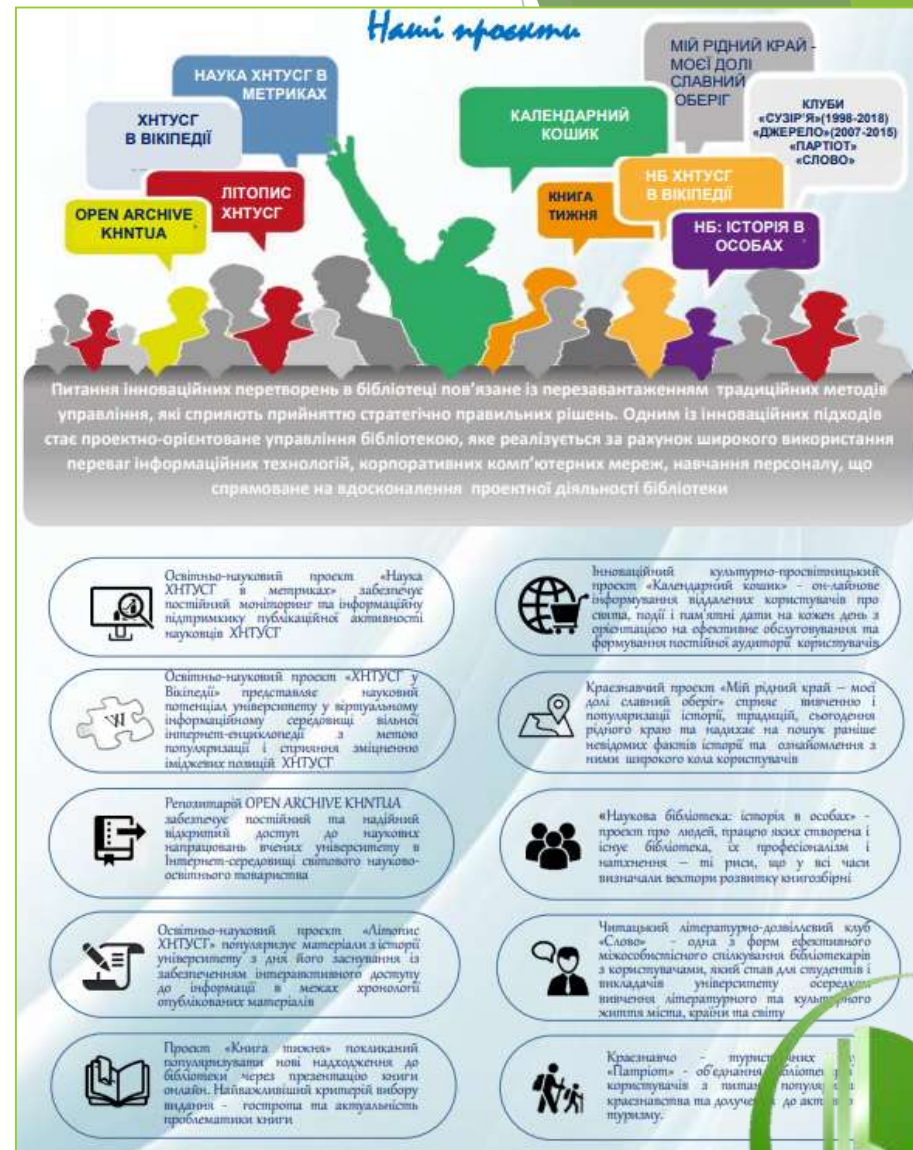

Родзинки історичного розвитку НБ ХНТУСУГ

На зміну функціонально-орієнтованому управлінню запроваджено проєктно-орієнтовану модель цільового управління бібліотекою, яка зорієнтована на досягнення цілей шляхом запровадження і розвитку проєктної діяльності.

- ▶ Освітньо-науковий проєкт
- ▶ Інформаційно-бібліографічний проєкт
- ▶ Культурно-просвітницький проєкт
- ▶ Краєзнавчий проєкт

<https://library.khntusg.com.ua/proekti> охарактеризовані у публікації «Проєктна діяльність Наукової бібліотеки Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка» на сторінках журналу «Бібліотечний форум: історія, теорія, практика»(2020, №1).

Родзинки історичного розвитку НБ ХНТУСУТ

- ▶ **Культурно-просвітницька діяльність** створила особливий імідж бібліотеки в 2000 -х роках - коли поряд з інформаційним обслуговуванням було важливим дозвілля студентів, що створило передумови до клієнтоорієнтованості сьогодні.
- ▶ У бібліотеці протягом багатьох років активно ведеться культурно-просвітницька робота, яка наразі представлена широким розмаїттям форм: літературно-музичні вітальні, літературні години, конкурси, флеш-моби, віртуальні виставки, читацькі конференції, зустрічі із харківськими письменниками та поетами та інші заходи. Особливої уваги заслуговує діяльність
- ▶ Студентський літературно-музичного театру «Джерело» (1998-2018рр.), створеного на базі бібліотеки провідним бібліографом Грабар Н.Г. Цей самодіяльний колектив за роки існування мав понад 100 учасників і провів більш ніж 50 літературно-музичних вечорів, композицій, конкурсних програм та інсценівок літературних творів до знаменних дат та театралізованих вистав за мотивами відомих творів українських авторів. За успішну діяльність театр «Джерело» відмічений грамотами і дипломами на регіональному і всеукраїнському рівні.
- ▶ Творче об'єднання «Сузір'я», створене у 2011 році головним бібліографом Бездольною Л.І., як добровільне об'єднання, діяльність якого було зорієнтовано на збагачення і подальший розвиток кращих зразків музичного фольклору, хореографії, традиційних обрядів та звичаїв українського народу, сучасної народної творчості. До його складу входили танцювальний колектив «Міленіум» та фольклорно-етнографічний колектив «Оберіг».
- ▶ За роки діяльності (2011-2015рр.) творче об'єднання «Сузір'я» брало участь у всеукраїнському фестивалі художньої творчості «Софійські зорі», Всеукраїнському фестивалі художньої творчості колективів навчальних закладів Міністерства аграрної політики України (нині Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України), міському конкурсі «Студентська весна», де неодноразово виборювали призові місця.

Родзинки історичного розвитку НБ ХНТУСГ

- **розвиток наукової діяльності – проведення науково-практичних конференцій, семінарів**

14.05.2009 р.	Семінар «Сучасні аспекти діяльності сільськогосподарських бібліотек» (за участю Методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек)
14-15 жовтня 2010 р.	Науково-практична конференція «Бібліотечно-інформаційний сервіс: сучасний стан і перспективи розвитку» (до 80-річчя заснування бібліотеки ХНТУСГ)
10 червня 2011 р.	Науково-практичний семінар «Документно-ресурсна база бібліотеки: сучасні вимоги, аналіз та формування»
6-7 жовтня 2011 р.	Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні аспекти культурно-просвітницької та виховної роботи в бібліотеках вищих навчальних закладів»
11 жовтня 2012 р.	Міжнародна науково-практична конференція «Бібліотека і освіта: користувачі, ресурси, послуги»
30 жовтня 2013 р.	Міжнародна науково-практична конференція «Бібліотека ВНЗ: складові успішної діяльності»
31 жовтня 2014 Бібліотечна Секція	в рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції «Слобожанський гуманітарій – 2014» (до 85-річчя ХНТУСГ та до 35-річчя Музею Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка) секція «Ефективна бібліотека: функції та моделі розвитку»
27 листопада 2015 р.	Всеукраїнська науково-практична конференція «Слобожанський гуманітарій – 2015» пройшла бібліотечна). секція «Інноватика в бібліотеках вузів: ресурсне та інформаційне забезпечення науки і освіти» (до 85-річчя бібліотеки ХНТУСГ)
21-22 вересня 2017 р.	Всеукраїнська науково-практична конференція «Бібліотека навчального закладу на новому етапі розвитку соціальних комунікацій»
24-25 жовтня 2019 р.	Всеукраїнська науково-практична конференція «Бібліотечно-інформаційне середовище як драйвер змін та інновацій в освіті»

II ВСЕУКРАЇНЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
«БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ
ЯК ДРАЙВЕР ЗМІН ТА ІННОВАЦІЙ В ОСВІТІ»
30 жовтня 2020 р. М. Харків

Родзинки історичного розвитку НБ ХНТУСГ

Видавнича діяльність

Біобібліографія вчених ХНТУСГ - серія біобібліографічних покажчиків, заснована у 2008 році з метою відзначення ювілеїв видатних науковців університету і популяризації їх наукового доробку

Вісник наукової бібліотеки - збірник публікацій співробітників бібліотеки, виходив з 2011 - 2015рр.

Загальні вимоги до оформлення наукових, навчальних та навчально-методичних видань [Текст] : метод. рек. для наук.-пед. працівників закл. вищ. освіти

Родзинки історичного розвитку НБ ХНТУСГ

Видавнича діяльність

До 90 річчя ХНТУСГ

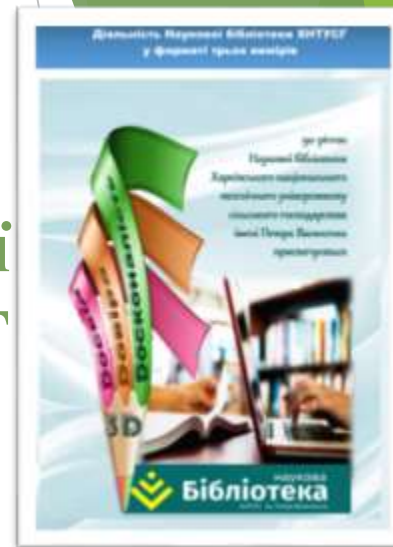
► Показчик «Дисертації, наявні в фонді бібліотеки (1959-2020рр.)»

► Показчик «ХНТУСГ на шпальтах мас-медіа»

До 90 річчя Наукової бібліотеки ХНТУСГ

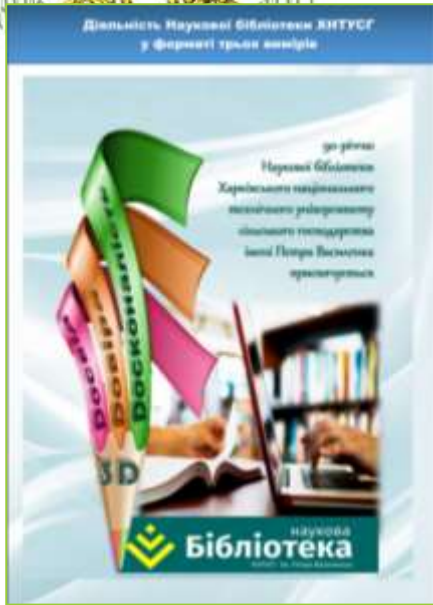
► Буклет 3Д бібліотека: досвід, довіра, досконалість

► Дайджест-абетка «Калейдоскоп ідей»

Буклет 3Д бібліотека: досвід, довіра, досконалість

Словосполучення 3D сьогодні зустрічається майже всюди – 3D принтер, 3D простір, 3D шоу, 3D вимір... У перекладі з англійської дослівно 3D (3-dimensional) – це три розміри, то ж у будь який варіант 3D здійснює перехід від схематичного (прямолінійного) погляду на речі до об'ємного (тривимірного) - як більш реалістичного.

Ювілейний буклет «3D Бібліотека: досвід, довіра, досконалість», присвячений 90-річчю Наукової бібліотеки ХНТУСГ – погляд на діяльність книгозбірні у форматі трьох вимірів. НАШ «3Д»- досвід, довіра, досконалість

Дайджест-абетка «Калейдоскоп ідей»

Books.khntusg.com.ua – сайт бібліотеки. Перший варіант створений в 2011 році, друга версія – в 2016р., з 2019 р. – версія з пристосуваннями до мобільних технологій

Bookwar – інноваційна форма спілкування і обміну книжкою, запроваджена у 2019 році під час проведення науково-практичної конференції «Бібліотечно-інформаційне середовище як драйвер змін та інновацій в освіті», яка передбачала презентування улюблених книг та обмін враженнями про прочитане. (Петро Савоненко, Костянтин Паустовський, сучасні українські автори Дара Корній та Макс Кідрун) швидко знайшли своїх нових власників!

Open Archive KhNTUA: Репозитарій (ISSN2663-0696) – електронний архів наукових і освітніх матеріалів ХНТУСГ створено в 2017 році з метою накопичення, систематизації, зберігання інтелектуального надбання, створеного університетським співтовариством ХНТУСГ

Авторитетний контроль – започатковано у 2006 році як процес постійного відстеження і підтримки електронного каталогу під час каталогізації послідовних форм заголовків, інших елементів бібліотечного опису шляхом створення авторитетного файлу індивідуального автора (АФІА, 2016 р.) та авторитетного файлу колективного автора (АФКА, 2020р.)

АФІА – авторитетний файл індивідуального автора – створено у 2006 р. як надійний засіб ідентифікації форми імені авторів-науковців університету, що враховує варіанти написання прізвища різними мовами з урахуванням розчитання та звичаїв прізвища; містить довідкові відомості про місце роботи, посаду, історичні та хронологічні рамки роботи в організації тощо

АФКА – авторитетний файл колективного автора – створено у 2020 році для забезпечення якості опрацювання документів, виданих структурними підрозділами, пошуку видань певних колективів і забезпечення методичної єдності в роботі із зписками колективних авторів, що дозволяє отримати інформацію про колектив (кафедри) ІНП факультет ХНТУСГ і про їх видання в комфортному і сучасному форматі з єдиної точки доступу

Бібліографічна серія випущена в 2005 році з метою оприлюднення напраховань науковців на той час двох факультетів ХНТУСГ. Були видані: Наукові праці співпрацівників механіко-технологічного факультету за 2001 – 2005 роки; Наукові праці співпрацівників факультету енергетики та комп'ютерних технологій за 2001 – 2005 роки; Наукові праці співпрацівників факультету технічного сервісу за 2001 – 2005 роки; Наукові праці

Вісник наукової бібліотеки – збірник публікацій співробітників бібліотеки, випуски з 2011 - 2015рр. Тематика випусків: «Інформаційно-просвітницькі матеріали на допомогу кураторам академічних груп»(2011р.), «Бібліотека і освіта: користувачі,ресурси, послуги»(2012р.,2013 р.), «Освітні тенденції, методи, засоби і форми патріотичного виховання в ВНЗ: бібліотечний ракурс»(2015 р.)

Вітасмо таланти – концертна програма читачів бібліотеки, підготовлена для учасників міжнародної олімпіади зі спеціальності «Детект машина» відбулася в 19.04.06 р.

Години освіченості – форма творчої реалізації в практиці роботи бібліотеки нових компетенцій, ідей, технологій бібліотечних працівників у вигляді просвітницьких лекцій, які були занесені до розкладу студентів університету 1-3 курсів і проводилися два рази на місяць в аудиторіях з мультимедійним обладнанням. Проводили спільно з кураторами груп в університеті з 2014 по 2018 рр. Мета годин освіченості – залучення студентів до пізнавальної діяльності, сферованої працівниками НБ, необхідної для підвищення їх освітнього та інтелектуального рівня.

Дебют першокурсника – фестиваль-конкурс талановитої молоді, ініційований бібліотекою у 2006, який щорічно став щорічним університетським святом

Джерело – студентський театр, створений у 1989 році з метою розвитку творчих здібностей студента (понад 100 учасників театру провели більш ніж 50 літературно-музичних вечорів, композицій, конкурсних програм та 12 інсценіок літературних творів (за твором Л. Колонійца «Фараон», твору Нечук-Левицького «Кайдашева сім'я», «Вечірній пастирчик Рудого Панька», за мотивами творів М. Гоголя «Шиншин черевички» до 200-річчя від дня народження письменника тощо)

Джерело традицій – інтелектуально-довідковий турнір між командами грантів різних факультетів університету в рамках Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційно-культурна складова освіти: основні проблеми та перспективи у формуванні особистості», ініційований і проведений бібліотекою 23-26 листопада 2006 року інтелектуально-довідковий турнір "Джерело традицій" між командами грантів різних факультетів нашого університету грантів факультетів енергетики та комп'ютерних технологій і менеджменту. Студенти показали свої знання з предметів «Історія України», «Українська та зарубіжна культура», продемонстрували традиційні образи в підготовлених домашніх завданнях. Кожен конкурс команд доповнений номерами художньої самодіяльності.

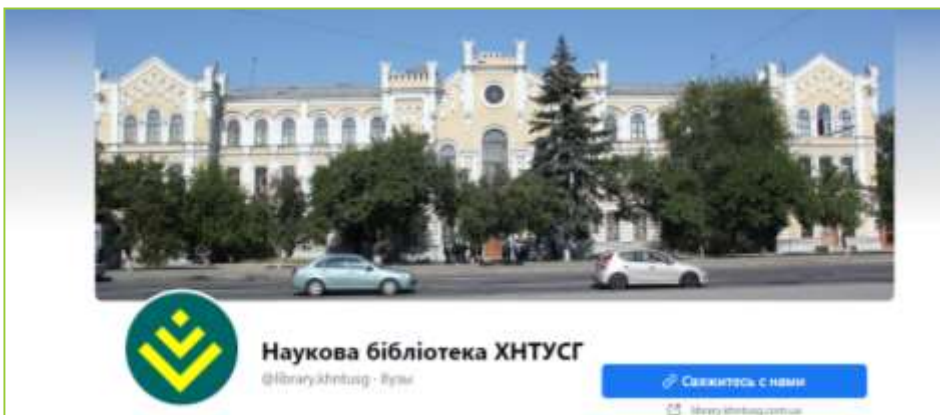
► Чи є такі, кого б в дитинстві б не зачаровув калейдоскоп? Оптичний прилад, що створює візерунки А у переносному сенсі він символізує швидку зміну явищ, осіб, подій. Саме таким велетенським калейдоскопом є світ бібліотечних заходів, подій, проєктів, де яскраві ідеї відображаються у безлічі дзеркал, створюючи унікальну ні на що не схожу картину історії. Додавання однієї нової ідеї і її чисельні відображення здатні змінити звичну буденну картину. Наша дайджест-абетка – це різні форми роботи, новації, назви проєктів та заходів, що були втілені у діяльність НБ ХНТУСГ протягом 9 десятиліть

НБ ХНТУСГ в соціальних мережах

- ▶ Facebook <https://www.facebook.com/library.khntusg/>,
- ▶ Телеграм-каналі «НБ ХНТУСГ - читаємо разом!» https://t.me/s/khntusg_lib?before=16,
- ▶ YouTube каналі «Наукова бібліотека ХНТУСГ ім. Петра Василенка» https://www.youtube.com/channel/UCwRAVxLReIY3oyUU3Ai5_Pw.

Родзинки сьогодення

4 ролі ефективного менеджменту В Науковій бібліотеці ХНТУСГ

- ▶ Перша роль – працювати на результат (клієнтоорієнтована бібліотека)
- ▶ Друга – адміністрування (організаційні процеси – систематизовані, виконуються в певній послідовності і з правильною інтенсивністю), що забезпечить успіх на короткострокову перспективу.
- ▶ Третя – готовність адаптуватися до постійних змін.
- ▶ Четверта – вміння інтегрувати (створити клімат і систему цінностей), які мотивують співробітників співпрацювати так, щоб не було незамінних працівників, що і зробить успішною бібліотеку у довгостроковій перспективі

Родзинки сьогодення

Нові ролі бібліотекаря ХНТУСГ

Нові виклики суспільства потребують гнучкості як від бібліотекаря так і від бібліотечного менеджера, поєднуючи навички

- ▶ бібліотекаря-педагога
- ▶ бібліотекаря-куратора
- ▶ тьютора
- ▶ **фасилітатора**
- ▶ коуча
- ▶ модератора
- ▶ **Ком'юніті- менеджера**

Такі ролі важливі на нашу думку, не тільки для роботи з користувачами/клієнтами бібліотеки, але і у колективі бібліотеки.

Працюємо на випередження!!!!

Бібліотека є результативною в
довготерміновій перспективі,
якщо вона задовольняє потреби
своїх **майбутніх** користувачів /
клієнтів.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ

Nnataliya196513@gmail.com

30.10.2020р.

II ВСЕУКРАЇНЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
«БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ
ЯК ДРАЙВЕР ЗМІН ТА ІННОВАЦІЙ В ОСВІТІ»
30 жовтня 2020 р. М. Харків